

Aan de woordvoerders integratiebeleid in de Tweede Kamer

cc Dhr. J.N.J. Nobel, staatssecretaris van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid,
Mevr. I. Coenradie, staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

VluchtelingenWerk Nederland
Postbus 2894
1000 CW Amsterdam
Telefoon (020) 346 72 00
Helpdesk (020) 346 72 50
Fax (020) 617 81 55
www.vluchtelingenwerk.nl
info@vluchtelingenwerk.nl

Datum 19 november 2024

Betreft Brief VluchtelingenWerk Nederland – Wetgevingsoverleg Integratie en
maatschappelijke samenhang (beleidsartikel 13 van de begroting SZW
2025) 25 november 2024

Geachte woordvoerders integratiebeleid,

Ten behoeve van het [wetgevingsoverleg Integratie en maatschappelijke samenhang](#) op maandag 25 november 2024 geeft VluchtelingenWerk Nederland u graag een aantal punten mee. In deze brief gaan we allereerst in op recente maatschappelijke en politieke ontwikkelingen die impact hebben op vluchtelingen(bescherming). Vervolgens geven we onze inbreng ten aanzien van de verschillende stukken op de agenda.

1. Recente maatschappelijke en politieke ontwikkelingen

Impact op vluchtelingen: averechts effect

VluchtelingenWerk Nederland is zeer ongerust over het maatschappelijk en politiek debat in de nasleep van de recente rellen in Amsterdam. Het wegzetten van hele bevolkingsgroepen als 'daders' en als mensen die 'niet willen integreren', raakt ook vluchtelingen in Nederland hard. Het doet geen recht aan het overgrote deel van de migranten (met en zonder vluchtachtergrond) die in dit land juist een bijdrage leveren aan de Nederlandse samenleving en economie, noch aan de complexe realiteit waarin onze samenleving zich bevindt.

Veel mensen die in Nederland een veilige haven hebben gevonden vragen zich nu af of ze echt welkom zijn en erbij horen. Of ze de kans krijgen om volwaardig deel te nemen aan onze samenleving. En of zij nu het risico lopen dat hun Nederlandse nationaliteit wordt ingetrokken. In de samenleving worden migranten aangesproken door willekeurige voorbijgangers met de boodschap dat ze terug moeten naar hun eigen land. Juist een welkome en open samenleving draagt bij aan een wederkerig en succesvol proces van participatie, dat uiteindelijk de hele samenleving ten goede komt.

VluchtelingenWerk Nederland pleit voor nuance en zorgvuldigheid in deze discussie en voor moreel leiderschap van dit kabinet en de Tweede Kamer uitdrukkelijk gericht op inzet voor alle inwoners van Nederland.

Visie op integratie: een tweezijdig proces van participatie, communicatie en emancipatie

Volgens VluchtelingenWerk betekent het bieden van (asiel)bescherming aan vluchtelingen óók dat zij de mogelijkheid hebben om een duurzaam bestaan op te bouwen. Zij moeten zo snel mogelijk volwaardig mee kunnen doen aan de Nederlandse samenleving. Dit is goed voor hen, maar ook voor de samenleving als geheel. Dat gaat niet vanzelf, maar is een proces van investeren en een lange adem. Opleiding en werk zijn cruciaal in het integratieproces van vluchtelingen: meedoen vanaf dag één. In de visie van VluchtelingenWerk is integratie een

tweezijdig proces van kansen bieden en kansen nemen, waarin participatie, communicatie en emancipatie centraal staan. Dit vergt inzet van twee kanten, zowel van de vluchteling als van de maatschappij (burgers, instellingen, bedrijven en overheden). Ook zij moeten openstaan voor vluchtelingen en hen de kans geven om volwaardig te participeren in een inclusieve samenleving.

Kabinetsmaatregelen breken zorgvuldig opgebouwd systeem van vluchtelingenbescherming af
VluchtelingenWerk Nederland maakt zich in algemene zin grote zorgen over het afbreken van het vluchtelingenbeleid in Nederland. Het is op geen enkele manier uit te leggen waarom dit kabinet ervoor kiest om breed (aan)gedragen oplossingen voor reële problemen te negeren, de focus in het migratiedebat vooral op asiel(maatregelen) te leggen en vluchtelingen tot zondebok te maken van tekorten en falend overheidsbeleid op het terrein van zorg, onderwijs en wonen. Het leidt nu al tot chaos en grote onzekerheden bij overheden en organisaties die de primaire uitvoeringsverantwoordelijkheid hebben en in hun werk door dit kabinet worden gefrustreerd. Het onderliggende idee dat nationale beleidskeuzes (direct) van invloed zijn op het aantal asielaanvragen is gebaseerd op een [misvatting](#). Bovendien zijn veel voorgenomen maatregelen [onhaalbaar en ineffectief](#), gaan ze gepaard met hoge kosten voor de samenleving en zorgen (mede daardoor) voor een verder afkalvend vertrouwen in de politiek. Maatregelen die het in decennia opgebouwde opvang- en integratiesysteem verder uithollen en de rechtspositie van asielzoekers en vluchtelingen inperken leiden niet tot een rechtvaardiger en beter uitvoerbaar beleid.

Zo is het kabinet van plan om de wettelijke taakstelling huisvesting vergunninghouders voor gemeenten te schrappen. Omwille van meer 'doorstroom' uit de asielopvang wil het kabinet sobere voorzieningen inrichten voor statushouders. Waar die sobere voorzieningen zouden moeten komen, wie ze moet betalen, en wanneer ze er komen is op geen enkele wijze uitgewerkt. Ook of en hoe statushouders de kans krijgen om vanuit dergelijke locaties mee te doen en onderdeel te worden van de samenleving is nog onduidelijk. Waarom investeert het kabinet niet in woonvoorzieningen voor alle spoedzoekers. Rechtvaardigt het feit dat het gaat om statushouders deze andere behandeling op de woningmarkt? Immers andere woningzoekenden die uit een opvangvoorziening komen worden wel aangemerkt als urgent woningzoekend.

Het afbreken van dit stelsel gaat het dit land honderden miljoenen extra kosten die beter zouden kunnen worden ingezet voor de grote problemen van dit land zoals het tekort aan woningen en krapte op de arbeidsmarkt.

Onderzoek concludeert: beleid doet ertoe

[Recent onderzoek van WODC](#) naar het effect van opvang- en inburgeringsbeleid op Syrische vluchtelingen die tussen 2014 en 2016 een verblijfsvergunning kregen toont aan dat beleid ertoe doet. Inburgering leidt tot betere taalvaardigheid, grotere kans op werk en een hoger uurloon. Daarentegen hebben een lang verblijf in de asielopvang en veelvuldig verhuizen tijdens de opvangperiode negatieve effecten op de positie van deze statushouders. Op basis van dit empirisch onderzoek pleiten de onderzoekers dan ook voor een kortere opvangperiode waarin snelle participatie aan de samenleving centraal staat (taal en werk) en waarin mensen zo min mogelijk worden verplaatst.

In de afgelopen periode zijn stappen in de goede richting gezet met de dit jaar aangenomen Spreidingswet en de inzet op kleinschalige opvang, het afschaffen van de 24-wekeneis voor asielzoekers om te mogen werken en de expliciete aandacht voor een betere arbeidsmarktpositie voor statushouders. In het Regeerprogramma benadrukt dit kabinet dat wie in Nederland mag blijven, meedoet en bijdraagt aan de maatschappij: "Werk is de basis van integratie."

Samen met de onderzoekers moeten we echter constateren dat de aanbevelingen uit het onderzoek haaks staan op de plannen van het kabinet, met name waar het gaat om het

afschaffen van de Spreidingswet, de inzet op sobere en grootschalige opvang, het afschaffen van de gemeentelijke taakstelling huisvesting vergunninghouders en het inzetten op 'doorstroomlocaties' in plaats van zelfstandige woonruimte.

Uit eerder onderzoek blijkt dat voor vluchtelingen veiligheid en verblijfszekerheid cruciaal zijn om een nieuw bestaan op te bouwen. De aangekondigde maatregelen zoals het afschaffen van de vergunning voor onbepaalde tijd, het al na drie jaar in plaats van na vijf jaar toetsen van de verblijfsvergunning en de termijn waarin naturalisatie kan worden aangevraagd te verlengen van vijf jaar naar tien jaar zijn funest voor het perspectief van vluchtelingen en in flagrante tegenspraak met bieden van duurzame bescherming aan vluchtelingen in Nederland. Het leidt tot isolement en sociale uitsluiting en werkt participatie en integratie tegen.

VluchtelingenWerk vindt dat het bevorderen van integratiekansen voor vluchtelingen specifieke aandacht vraagt en verdient in beleid en uitvoering. Daarom moet de Nederlandse overheid de voorwaarden voor een snel en goed integratieproces van vluchtelingen optimaal blijven faciliteren en gemeenten in staat stellen om extra, adequate ondersteuning te bieden.

VluchtelingenWerk Nederland zou graag van dit kabinet vernemen hoe zij de inzet op 'meedoen in de samenleving' verenigd ziet met de voorgenomen maatregelen die focussen op tijdelijkheid van verblijf en het belemmeren van participatie.

Daarnaast vraagt VluchtelingenWerk Nederland de Tweede Kamer te verzoeken om een kabinetsreactie op het genoemde WODC-onderzoek.

2. Begroting(en) 2025

Besparing onrealistisch en nadelig voor participatie

In de Memorie van Toelichting staat dat in verband met maatregelen van het kabinet ter beperking van het aantal asielzoekers een besparing van € 100 miljoen wordt opgenomen, ten laste van de bijstandsuitkering waartoe statushouders toegang hebben¹.

VluchtelingenWerk Nederland vindt voorziene bezuinigingen, omdat het aantal mensen dat in Nederland asiel zou aanvragen drastisch naar beneden zou gaan, onrealistisch en misplaatst. Het aantal vluchtelingen wordt immers met name bepaald door geopolitieke instabiliteit, conflicten, mensenrechtenschendingen en andere crises in de wereld. Zoals door o.a. de Adviesraad Migratie en de Staatcommissie Demografische Ontwikkelingen recentelijk nog is aangegeven: ten aanzien van deze, relatief kleine, groep binnen de totale migratie naar Nederland is maar beperkte directe sturing mogelijk.

Daarnaast treft deze besparing op de Participatiewet ten onrechte statushouders van wie de meesten na huisvesting in de gemeente niet meteen in hun eigen onderhoud kunnen voorzien: voor veel banen is kennis van de Nederlandse taal nodig, en daarnaast moeten zij verplicht inburgeren. Zolang ze nog niet financieel onafhankelijk zijn, hebben statushouders recht op een Participatiewet-uitkering, net als andere minima. Voor veel statushouders vormt dit de basis voor de financiële start van hun nieuwe leven in dit land. Een belangrijk doel van de Participatiewet is om meer mensen aan de slag te krijgen, waarbij ondersteuning door gemeenten onmisbaar is om toe te groeien naar werk en een duurzame plek op de Nederlandse arbeidsmarkt.

VluchtelingenWerk is van mening dat deze voorziene bezuiniging niet realistisch is en daarom teruggedraaid zou moeten worden.

¹ P.192 [Memorie van Toelichting](#) begroting SZW (2025)

Inburgering (JenV begroting)

In de begroting van JenV wordt onder 3.7 in art. 38 een forse bezuiniging doorgevoerd op het budget voor het COA t.b.v. integratieactiviteiten in de opvang van kansrijke asielzoekers en statushouders. Tot en met 2029 betreft het bijna een halvering van het budget: van 12.7 miljoen in 2025 naar 6.5 miljoen in 2029. Daarnaast gaat de bijdrage voor de voorinburgering van asielmigranten/statushouders in de azc's (wettelijke taak COA) eveneens sterk omlaag.

Bij het budget voor gemeenten t.b.v. de inburgeringsvoorzieningen en maatschappelijke begeleiding van statushouders (wettelijke taak) is eveneens sprake van een forse bezuiniging. Het gaat om een budgetkorting van 10 procent. Het budget voor inburgeringsvoorzieningen (SPUK) gaat van 323 miljoen in 2025 naar 194 miljoen in 2029.

Deze bezuiniging is blijkbaar gebaseerd op de ramingen in de Meerjaren Productie Prognose (MPP)². In de MvT wordt hierbij tevens gesproken over een afspraak uit het Hoofdlijnenakkoord. Daarin is echter geen sprake van een korting op het budget voor inburgering, wel van verlaging van het aantal asielzoekers. Nog afgezien van de vraag in hoeverre dit laatste haalbaar is, verblijven er nog veel statushouders in de opvang die nog moeten beginnen met inburgeren en (meestal na huisvesting in een gemeente) hiervoor drie jaar de tijd hebben. De korting wordt in de MvT echter nergens nader toegelicht. Uit het verslag van een lijst met vragen en antwoorden (36 600 VI nr. 29) blijkt het ook of mede te gaan om een efficiëntiekorting van 10% op alle Specifieke Uitkeringen (SPUK).

VluchtelingenWerk is verbaasd over de voorbarigheid van deze bezuinigingen. Niet alleen gezien de onzekerheid over de MPP en de (effecten van de) maatregelen rond het terugbrengen van het aantal asielzoekers, maar ook vanwege een aangekondigde tussenevaluatie van het (gemeentelijke) budget voor inburgering. Vanaf de invoering van de nieuwe Wet inburgering (2022) hebben gemeenten namelijk aangegeven dat het huidige budget niet toereikend is voor de inkoop van kwalitatief goede inburgeringsvoorzieningen. Daarom is met de VNG een bestuurlijke afspraak gemaakt om de bekostiging tussentijds (na drie jaar) te evalueren. Deze evaluatie vindt plaats in 2025.

3. Voortgang plan van aanpak 'statushouders aan het werk'

Zoals ook gesteld in de [brief](#) 'Plan van aanpak Statushouders aan het werk' kampt Nederland met een enorm arbeidstekort. Statushouders die nog niet werken en asielzoekers in afwachting van de beslissing op hun asielverzoek willen graag werken, hun talenten benutten, en hun kennis en ervaring inzetten. Tegelijkertijd staan [werkgevers te popelen](#) om hen in dienst te nemen. Via werk krijgen mensen de kans om snel de taal te leren en een netwerk op te bouwen, hun kennis in te zetten, beroepsvaardigheden op peil te houden en uit te breiden. Werk draagt bij aan een gevoel van eigenwaarde en onafhankelijkheid. Wie tijdens de asielprocedure al aan de slag kan, vindt sneller een baan wanneer hij uiteindelijk een verblijfsvergunning krijgt (78% in 2022, 62% in 2023, 63% in 2024).³

Vroege participatie is een belangrijk aspect voor verdere integratie en participatie en het opbouwen van een nieuw bestaan. Hierdoor zal uiteindelijk het aantal mensen dat een beroep moet doen op bijstand afnemen. Ook in geval van een eventuele terugkeer is het beter. Dit alles zal daarnaast bijdragen aan het creëren en verbeteren van maatschappelijk draagvlak voor de opvang en integratie van vluchtelingen.

² Zie MvT onder Bijdrage aan medeoverheden, p.102

³ [Jaarverslagen en Tertaalcijfers | IND](#)

Niet werken gedurende de asielprocedure kan aansluiting van statushouders, als zij eenmaal in het bezit zijn van een vergunning, op de arbeidsmarkt bemoeilijken. Kennis verouderd, en als gevolg van hun vlucht en langdurig verblijf in de asielopvang hebben velen een 'gat' in hun cv opgelopen. Ook kan het niet hebben van werk en daarmee het gedwongen nietsdoen, een negatieve uitwerking hebben op de mentale gesteldheid van mensen. Dit vergroot de afstand tot de arbeidsmarkt. Uit recent [onderzoek](#) van SEO blijkt tevens dat het zo laagdrempelig mogelijk maken voor asielzoekers om aan het werk te gaan de Nederlandse economie geld oplevert in plaats van kost: 2 miljard over een periode van 10 jaar. Bovendien kan door de inzet van asielzoekers en vluchtelingen die al in Nederland niet alleen de krapte op de arbeidsmarkt afnemen, maar ook bij werkgevers de noodzaak verminderen tot het aantrekken van arbeids- en kennismigranten van binnen en buiten de EU.

VluchtelingenWerk pleit ervoor om in het 'Plan van Aanpak Statushouders aan het werk' niet alleen te focussen op statushouders, maar expliciet ook asielzoekers erin op te nemen. Een zo vroeg mogelijke participatie al tijdens de asielprocedure, zorgt ervoor dat vluchtelingen werkervaring in Nederland kunnen opdoen, beter bekend raken met de Nederlandse taal en (werk)cultuur en de samenleving als geheel.

Startbanen en duurzame arbeidsparticipatie

Vluchtelingen hebben over het algemeen een grotere afstand tot de arbeidsmarkt en daardoor in eerste instantie extra ondersteuning nodig. Bovendien is hun eerste baan vaak een startbaan (of broodbaan) en geen duurzame baan die recht doet aan diens ervaring, capaciteiten en/of wensen. Het bereiken van passend werk op eigen niveau is een zoektocht en vraagt om maatwerk. [Onderzoek](#) laat zien dat vluchtelingen vaak via oproep- of kortdurende contracten starten en vandaaruit doorgroeien naar een vaste baan. Zij blijken meestal uit beeld te zijn bij de gemeente op het moment dat de uitkering stopt. De periode waarin hen maatschappelijke begeleiding geboden wordt is dan vaak ook al voorbij. Om toch naar een volgende baan te komen zijn vluchtelingen dan regelmatig afhankelijk van VluchtelingenWerk of andere organisaties die voorbij de betaalde opdracht ondersteuning bieden. Om werk op het eigen niveau te bereiken hebben veel statushouders langer ondersteuning nodig, ook nadat zij betaald werk hebben gevonden. Momenteel betreft dit voornamelijk nog pilots en proefprojecten.

VluchtelingenWerk wijst op het belang om de noodzakelijke arbeidstoeliding door de gemeente te continueren ook iemand die nieuw is in de gemeente reeds werk heeft – bijvoorbeeld in het kader van de Wet inburgering 2021 – zodat er toegewerkt kan worden naar duurzame arbeidsparticipatie op niveau. Daarmee kan proactief worden ingezet op het wegwerken van tekorten in sectoren als zorg, onderwijs en techniek.

VluchtelingenWerk roept op om voldoende en structurele financiering voor gemeenten vrij te maken voor de extra ondersteuning, zodat zij bijvoorbeeld leerwerktrajecten, maatwerkcoaching, -begeleiding en bijscholing aan vluchtelingen kunnen bieden.

Door de huidige arbeidsmarkt met relatief veel flexibele en tijdelijke contracten, komt het regelmatig voor dat mensen tijdelijk terug moeten vallen op een bijstandsuitkering. Dit geldt ook voor vluchtelingen. Aangezien de aanvraag van een bijstandsuitkering complex en tijdrovend is, en bovendien een groot beroep doet op het 'doenvermogen' van de bijstandsgerechtigde, bestaat het risico dat mensen de stap naar werk niet altijd (opnieuw) durven zetten.

Het project [Simpel Switchen](#) is gericht op mensen die vanuit een uitkeringssituatie een stap zetten richting werk, of die weer een beroep doen op de uitkering als het tegenzit, zonder dat mensen daarbij financiële onzekerheden kennen of rechten verliezen. Voor Simpel Switchen

komen mensen in aanmerking met bijvoorbeeld een beperking, langdurige werkloosheid, ziekte of andere persoonlijke tegenslag zoals staat omschreven in het [programmaplan 2024-2027](#).

VluchtelingenWerk roept op om ten aanzien van het Project Simpel Switchen ook de doelgroep statushouders hierin op te nemen.

VluchtelingenWerk is benieuwd naar de stand van zaken rondom het aanvraagtijdvak van sociale innovatie onder het Europees Sociaal Fonds (ESF+) voor projecten die gericht zijn op statushouders of Oekraïense ontheemden.

Daarnaast wil VluchtelingenWerk de stand van zaken weten ten aanzien van de streefcijfers arbeidsparticipatie van statushouders in de eerste jaren van inburgering, zoals genoemd in de [uitvoeringsbrief Inburgering](#) van december 2023.

4. Toegang tot werk voor asielzoekers (implementatie EU-Opvangrichtlijn)

De herziene EU [opvangrichtlijn](#) die uiterlijk 12 juni 2026 geïmplementeerd moet zijn, stelt dat om zelfstandigheid van asielzoekers te bevorderen het essentieel is om ervoor te zorgen dat de toegang tot de arbeidsmarkt effectief is. Taalvaardigheden zijn daarnaast belangrijk om ervoor te zorgen dat verzoekers een passende levensstandaard hebben, dus toegang tot taalcursussen moet worden geboden of gefaciliteerd. Kortom, ook vanuit de EU Opvangrichtlijn dienen asielzoekers een eerlijke kans geboden te worden volwaardig deel te nemen aan de arbeidsmarkt en actief te participeren in de samenleving. Door nog bestaande belemmeringen kunnen asielzoekers deze kans onvoldoende benutten:

Zes maanden wachttijd en aanvraag tewerkstellingsvergunning

Pas als een asielaanvraag minimaal zes maanden in behandeling is, is het mogelijk een tewerkstellingsvergunning aan te vragen bij het UWV. Werkgevers moeten deze voor asielzoekers aanvragen. Dit is een intensief administratief proces dat veel tijd kost: werkgevers wachten gemiddeld vijf weken op een beslissing over de TWV.

Ter vergelijking: Oekraïense ontheemden hebben een speciale juridische status en het recht om te werken. In Nederland is besloten om per 1 april 2022 werkgevers die vluchtelingen uit Oekraïne in dienst nemen vrij te stellen van de tewerkstellingsvergunningsplicht, zoals die wel voor asielzoekers geldt. Een melding bij het UWV volstaat. Twee dagen nadat de melding is gedaan kan de werknemer starten. Hierdoor kunnen Oekraïense ontheemden direct aan de slag. Ook hoeven Oekraïense ontheemden na aankomst in Nederland niet zes maanden te wachten voor zij mogen werken.

VluchtelingenWerk pleit ervoor om, net als bij Oekraïense ontheemden, ook bij asielzoekers te volstaan met een melding van de tewerkstelling bij het UWV. Ook pleiten wij voor een verkorting van de zes maanden wachttijd naar een maand, zodat mensen die klaar staan om aan de slag te gaan geen half jaar hoeven te wachten en niet langer onnodig gedoemd zijn tot gedwongen nietsdoen.

BSN

Daarnaast moet een asielzoeker in het bezit zijn van een BSN voor de juiste belastingafdracht. De grote achterstanden in de BRP-straten zijn een bekend probleem. Ondanks dat het in individuele gevallen mogelijk voor asielzoekers die een baan hebben gevonden en een tewerkstellingsvergunning hebben verkregen om een spoedafpraak te maken in de BRP-straten, komt het gelet op de hoge werkvoorraden bij de BRP-gemeenten toch voor dat zij lang moeten wachten. Ervaring leert ons dat werkgevers terughoudend zijn in hun aannamebeleid, juist

vanwege dit soort onzekerheden die het met zich meebrengt. Recent is besloten dat er een uitbreiding van de capaciteit van de BRP-straten komt, de aansturing van de BRP-straten wordt hervormd en er een plan van aanpak aangenomen is waarmee de komende tijd de achterstanden zullen worden ingelopen. VluchtelingenWerk juicht het toe dat er gemeenten zijn die zich actief inzetten om dit vraagstuk op te lossen en de uitbreiding van het aantal BRP-straten mogelijk maken.

VluchtelingenWerk constateert dat er meerdere nieuwe BRP-straten nodig zijn. De achterstanden dienen weggewerkt te worden onder regie vanuit het Rijk. VluchtelingenWerk is blij met gemeenten die hierin een belangrijke bijdrage leveren maar dringt erop aan dat nog dit jaar voldoende middelen worden ingezet om de BRP-inschrijving voor asielzoekers en statushouders conform de wet- en regelgeving zo spoedig mogelijk te realiseren, de ketenprocessen hiertoe aan te passen en voldoende capaciteit in te zetten. Is dit kabinet bereid de [motie Piri](#) uit te voeren en de Kamer nader te informeren hoe deze achterstanden weggewerkt zullen gaan worden, en over de stand van zaken ieder kwartaal te rapporteren?

Belemmering als gevolg van onduidelijkheid over de Reba-regeling

De Reba-regeling (de regeling over de geldelijke afdracht die asielzoekers en statushouders die werken vanuit de opvanglocatie aan het COA voor de opvang), vormt nog altijd een knelpunt. Het is begrijpelijk dat bij (hogere) inkomsten een bijdrage in de opvangkosten wordt gevraagd. VluchtelingenWerk vindt het goed als de afhankelijkheid van sociale voorzieningen en opvang afneemt. De verrekening van inkomsten op basis van de huidige Reba en de uitvoering van het beleid is echter complex en weinig transparant. Voor veel mensen die beginnen met werken is van tevoren niet duidelijk hoeveel ze zullen moeten afdragen. De Reba leidt daardoor tot een verminderde financiële prikkel om te gaan werken.

Het is de taak van het COA om te zorgen voor goede voorlichting over de Reba; over het bestaan van deze eigen bijdrage en dat het een terugvordering betreft. Op dit moment worden veel asielzoekers en statushouders onaangenaam verrast, bijvoorbeeld wanneer zij als statushouder al in de gemeente zijn gehuisvest met als gevolg dat de statushouder daar start met een schuld. Dit is onwenselijk. Zoals ook de Nationale Ombudsman [aangeeft](#) zijn statushouders financieel zeer kwetsbaar en lopen zij hierdoor een extra risico om langdurig financieel in de knel te komen.

De Reba-regeling dient herzien en vereenvoudigd te worden, goede voorlichting hierover moet op alle opvanglocaties beschikbaar zijn, zodat werken loont en de regeling voor alle betrokkenen duidelijk is. Een rekentool waarmee asielzoekers een concreet en duidelijk inzicht krijgen in de kosten en baten van arbeidsparticipatie in hun individuele situatie kan hierin behulpzaam zijn (zie bijvoorbeeld de Nibud-rekentool van uitkering naar werk).

Noodzaak van een nieuwe infrastructuur vroege participatie van asielzoekers en vluchtelingen

Zoals uit bovengenoemde belemmeringen blijkt, zijn diverse uitvoeringsorganisaties (IND, COA, UWV), gemeenten en het rijk verantwoordelijk voor het wegnemen van de nog bestaande obstakels voor asielzoekers en statushouders om aan het werk te gaan. Zij zijn dus als eerste aan zet. Dit vraagt om een duidelijke verdeling van taken en verantwoordelijkheden met de daarbij behorende financiële budgetten, een goede (keten)samenwerking en goede informatieoverdracht binnen de keten en extern, bijvoorbeeld naar werkgevers en vluchtelingen. Wie neemt het voortouw en wie coördineert? Dit zijn belangrijke en urgente vragen. VluchtelingenWerk is ervan op de hoogte dat er inmiddels gesprekken hebben plaatsgevonden hierover tussen bovengenoemde partijen, maar dat de belemmeringen nog niet zijn opgelost.

VluchtelingenWerk doet een dringend beroep aan het kabinet om voortgang te maken en daarbij de aansluiting met de bestaande arbeidsmarktinfrastructuur actief te bevorderen. Hierbij zijn ook duidelijke afspraken over de taken, verantwoordelijkheden en budgetten noodzakelijk.

5. De positie van Oekraïners op de arbeidsmarkt

Op 1 mei 2023 had ongeveer de helft van de ongeveer 68.000 Oekraïense ontheemden tussen 15 en 65 jaar een betaalde baan, blijkt uit [onderzoek](#). Er is sprake van een snelle, hoge participatiegraad van de Oekraïense ontheemden op de Nederlandse arbeidsmarkt. In vergelijking met statushouders komt hierin naar voren dat zo'n 45% van de 18-65-jarige statushouders die in 2014 hun verblijfsvergunning hebben gekregen, na zeven-en-een-half jaar een baan heeft. Het onderzoek concludeert dat het *work first* - beleid voor Oekraïense ontheemden de belangrijkste verklaring is voor het grote aandeel van deze groep dat inmiddels in Nederland werk heeft gevonden.

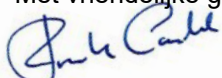
Toch zijn er ook zorgen over de kwetsbare positie van Oekraïners op de arbeidsmarkt. Zij zijn als andere vluchtelingen veelal in flexibele banen werkzaam zijn en vaak in banen die niet matchen met hun opleiding(sniveau) en werkervaring. Ook zijn er zorgwekkende signalen rondom arbeidsuitbuiting. VluchtelingenWerk Nederland onderschrijft dat de staatssecretaris in het [actieplan arbeidsmarktparticipatie ontheemden Oekraïne](#) aanvullende inzet aankondigt op het voorkomen van arbeidsuitbuiting, het wegnemen van obstakels inzake beroepserkenning en de inzet op sectorale ontwikkelpaden. Wij zien uit naar een verdere uitwerking in concrete maatregelen.

VluchtelingenWerk benadrukt dat de behoeftes van Oekraïense ontheemden als uitgangspunt moeten worden genomen voor hun duurzame inzetbaarheid op de arbeidsmarkt. Om een duurzame inzetbaarheid van Oekraïners op de Nederlandse arbeidsmarkt te bewerkstelligen is grote inzet op intensief professioneel taalonderwijs en diploma-erkenning van belang. Hoewel de staatssecretaris in het actieplan aankondigt ook voor 2025 aanvullende WEB-gelden beschikbaar te stellen, is onduidelijk of de Oekraïense doelgroep ook daadwerkelijk gebruik maakt van deze mogelijkheid tot taalonderwijs. Uit de beantwoording van de feitelijke vragen bij de begroting Asiel en Migratie 2025 blijkt dat het niet mogelijk is om te achterhalen hoeveel ontheemden uit Oekraïne taallessen volgen die worden gefinancierd uit de WEB omdat dit niet landelijk geregistreerd wordt.⁴ Ook de tijdelijkheid van de huidige bescherming van Oekraïners (onder de Richtlijn Tijdelijke Bescherming, nu tot maart 2026)) en het gebrek aan langetermijnperspectief speelt zowel Oekraïners als werkgevers parten om te investeren in duurzame inzetbaarheid op de arbeidsmarkt.

VluchtelingenWerk roept het kabinet op om Oekraïners in Nederland lange termijnperspectief te bieden en hen zodoende een betere positie op de arbeidsmarkt te verschaffen.

Wij hopen dat u onze inbreng kunt gebruiken in het debat, voor vragen of een verdere toelichting zijn we uiteraard beschikbaar.

Met vriendelijke groet,

Frank Candel

Bestuursvoorzitter VluchtelingenWerk Nederland

⁴ [Beantwoording Kamervragen over begroting Asiel en Migratie | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)